

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMŲINIŲ SAJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMŲINIUS

2002 m. balandžio 4 d. Nr. 14 (492) Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Elvyra ŽEIZIENĖ

Šv. Velykų atviruko atminimas

Neseniai rašėme apie tai, jog Kauno apygardos teismas tik pradėjęs nagrinėti baudžiamąją bylą, kurioje kaltinami genocidu buvęs MGB darbuotojas Vytautas Vasiliauskas ir agentė Martina Aleksaitė-Žukaitienė, šios bylos nagrinėjimą sustabdė iki tol, kol kaltinamiesiems bus atlikta medicinos ekspertizė.

Šios bylos nukentėjusioji Martina Aštrauskaitė-Bikuličienė – žuvusio partizano Jono Aštrausko duktė sutiko pasidalyti mintimis apie šią neeilinę bylą, kuriai medžiagą ji rengė apie dešimt metų. Pernai Karininkų ramovėje Kaune atsiimdama savo tėvo apdovanojimą - Kario savanorio medalį ji tarė padėkos žodį visų apdovanojimų vardu ir pakvietė visus bendražygius ir bendraminčius palaikyti ją šiame sunkiame procese.

Pasak žuvusio partizano dukters, užvedusios šią bylą, ji siekianti ne keršto, bet teisingumo.

Nuo šešerių metų ji augo be tėvo, kuris buvo išduotas ir nužudytas drauge su broliu 1953-ųjų sausio 2-ąją. Ji saugo tėvo ranka jai rašytą atviruką šv. Velykų proga...

Tai buvo vieni iš paskutiniųjų Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų, žuvusių Žalgirio miške (Šakių raj.). Ne veltui Jonas Aštrauskas (g.1916 m.) turėjo Siau-

bo slapyvardį, o metais jaunesnis brolis Antanas Aštrauskas buvo pasivadinęs Viršila. Jų žūtis vieta iškilmingai įamžinta prieš trejus metus. Žalgirio miške, prie bunkerio, kuriame iš pasalų užpulti ir nužudyti abu broliai, buvo susirinkę daug Kaimelio parapijos žmonių, giminių, svečių į čia aukojamas šv. Mišias ir paminklo, kurį padėjo pastatyti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, atidengimą.

Pasakodama apie tai Martina neslepia džiugiosios ašarų, kad įamžintas jos tėvo Jono ir dėdės Antano Aštrauskų atminimas. "Tačiau širdgėla tebeliko. Iki šiol tiksliai nežinoma, kur ilsisi jų palaikai. Tikiuosi, jog nagrinėjant šią bylą tai paaiškės", – kalbėjo M.Bikuličienė. Žuvusio partizano duktė sakė, jog MGB archyviniai dokumentai liudija, kad 1953 m. sausio 2 d. padedant agentei Ramutei buvo įvykdyta šių partizanų likvidavimo operacija.

(keliamą į 5 psl.)

Kodėl tai vyksta nepriklausomybė atkūrusioje Lietuvoje?

Nukentėjusiųjų nuo 1939-1990 m. okupacijų teisinio statuso gavimo dokumentus Kauno miesto savivaldybėje, Laisvės al. 92, 7 kabinete, man patikėta tvarkyti 2000 m. liepos 1 d. Tą dieną registracijos knygoje įrašiau 4555-ąjį numerį. Tiek iki tos dienos žmonių dokumentų buvo įregistruota. Apie du tūkstančius dokumentų komplektų laukė dienos X spintose. Buvo paaiškinta, jog Vilniuje Rezistentų teisių komisijos Dokumentų grupė jų priima ne daugiau kaip po 50.

Buvo vasara. Turėjau laiko peržiūrėti dokumentus, išsiaiškinti, kam ko trūksta. Rudeniop skambinau doku-

mentuose nurodytais telefonais, rašiau laiškus nurodytais adresais, kviečiau žmones ateiti baigti tvarkyti dokumentų. Kas mėnesį į Vilnių vežiau 100 ir daugiau žmonių paraiškų teisiniu statusui gauti. Pažymėjimų po mėnesio taip pat parsivežiau panašiai tiek.

2001-ųjų vasarą komisija atostogavo du mėnesius, aš – nė dienos. Vėl susikaupė daug dokumentų komplektų. Nuo rudens viskas lyg išalo. Nuvežu tiek pat, parsivežu mažą dalį to, kas priklausytų. Man aiškinama, kad komisija posėdžiavo du kartus per mėnesį, dabar tik kartą.

(keliamą į 2 psl.)

Po apdovanojimų

Šventės ir šiokiadieniai Pakruojuje

Praėjusių metų vasarą padedant LPKTS valdybai, rėmėjams ir skyriaus narių paaukotomis lėšomis nusipirkome savą būstą. Reikėjo nemažai pastangų, kol iš seno, apieisto buto padarėme jaukias patalpas savo skyriaus būstinei. Mūsų skyriaus nariai nebūvo abejingi šiam reikalui. Kas kiek galėjo – aukojo pinigų, kiti padėjo dirbti.

Persikėlus į naujas patalpas, kurios yra pačiame Pakruojo centre (Vytauto Didžiojo g. 60), suaktyvėjo skyriaus veikla. Į renginius galime pasikviesti svečių.

Sausio 11 d. vykusiame ataskaitiniame susirinkime dalyvavo LPKTS valdybos pirm. A.Lukša, Šiaulių sk. pirmininkas, apskrities koordinatorius Č.Dirke, Sąjungos pirm. pavaduotojas R.Krankalis.

Parapijos kunigas pašventino mūsų patalpas, o katalikiškojo darželio "Varpelis" auklėtiniai su savo mokytoja Dainute Jukniene paruošė nuostabią programėlę. Turime tremtinių moterų ansamblį, kuriam vadovauja buvusi tremtinė Daina Šurnienė.

(keliamą į 2 psl.)

Pareiškimas

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkui V.Greičiui
LR Teisingumo ministrui V.Markevičiui

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 10 31 priėmė nutarimą, įpareigojantį LGGRT centrą suteikti Kario savanorio statusą buvusiems Komunistų partijos nariams A.Kasperavičiui ir P.Kuodžiui. Šis nutarimas priimtas neatsižvelgiant į LR įstatymą "Dėl Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos", turinčios statusą teisinėje sistemoje. Šios deklaracijos 16 punktas nurodo, kad "...Komunistų partija, kaip diktatūrinė iš esmės, priešinga lietuvių tautos nepriklausomumui – nelaikoma teisine partija". Administracinis teismas priimdamas nutarimą taip pat neatsižvelgė į šiuo metu dar veikiančią "LR asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų" įstatymą. Be to, neatsižvelgta ir į 1997 11 11 Lietuvos Vyriausybės nutarimą Nr.1244 "Dėl pasiprieši-

nimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos sudėties ir nuostatų patvirtinimo", kuriame aiškiai pasakyta, kad Kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio statusus pripažinti ar nepripažinti turi teisę tik paminėta komisija.

Mes, kariai savanoriai ir Laisvės kovų dalyviai, griežtai protestuojame prieš minėtą teismų praktiką ir manome, kad Vilniaus administracinis teismas vykdo kai kurių politinių partijų užsakymą – sulyginti kolaborantus su Lietuvos laisvės kovotojais, o tai nesiderina nei su logikos, nei su moralės principais. Todėl kategoriškai reikalaujame uždrausti ateityje tokių bylų svarstymą.

Tikimės, kad bus atsižvelgta į mūsų reikalavimus. Laukiame Jūsų atsakymo.

LLKS prezidiumo
pirmininkas dim. kpt.
Jonas ČEPONIS

Aktualijos

■ Antradienį LR Prezidentas V.Adamkus Seime skaitė metinį pranešimą. Prezidentas ragino parlamentarus įgyvendinti Nacionalinę kovos su korupcija programą, griežtai apibrėžti teismų nepriklausomybę nuo politinės valdžios, pertvarkyti vidaus reikalų sistemą. Pirminės svarbos Vyriausybės uždavinys - integruoti Lietuvos geležinkelių tinklą į Europos transporto sistemą, skirti deramą dėmesį dujotiekio ir elektros energijos tilto į Vakarus tiesimui. Prezidentas kvietė parlamentines partijas suaktyvinti kovą su politine ir buitine korupcija, siekti valstybės valdymo skaidrumo ir tobulinti valstybės tarnybos sistemą.

■ Rinkimų tema: liberalai ir LK (TS) prezidento rinkimuose gali kelti vieną kandidatą, teigia kai kurie šalies dienraščiai. Seimo nariai pradėjo aiškintis LRT programų tinklėlio turinio kokybę. Seimo Švietimo komiteto pirmininkas LRT programose pasigenda laidų apie Seimą.

■ Vyriausybė balandžio mėnesį žada patvirtinti naująjį Švietimo įstatymą, kuris įteisins Lietuvoje mokyklų įvairovę - vienur galės ir toliau gyvuoti dvylikametės vidurinės mokyklos, kitur - tęsiamas jų skirstymas į dešimtmetes bei gimnazijas procesas.

■ Ukrainos centrinė rinkimų komisija paskelbė balandžio 31 d. vykusią rinkimų į Aukščiausiąją Radą rezultatus. Rinkimų lyderiu tapo buvusio Ukrainos premjero V.Juščenkos blokas "Mūsų Ukraina". Už jį balsavo 23,57 proc. rinkėjų. Ukrainos Komunistų partija surinko 20,01 proc. balsų, prezidentą remiantis blokas "Už vieningą Ukrainą" gavo 12,05 proc. balsų, buvusios vicepremierės J.Tymošenko - 7,21 proc., Socialistų partija - 6,95 proc., Socialdemokratų partija (jungtinė) - 6,21 proc. balsų. Centrinė rinkimų komisija pranešė, jog keturių proc. barjero įveikti nepavyko 27 partijoms ir blokams.

■ Pakistano policija sulaukė 16 įtariamų "Al-Qaeda" ekstremistų, daugiausia arabų. Jie įtariami susiję su O.bin Laden vadovaujama "Al-Qaeda" grupuote. Be to, Pakistano valdžia perdavė JAV Abu Zubeidą, kuris laikomas vienu šios teroristinės organizacijos lyderių.

Šventės ir šiokiadieniai Pakruojyje

(atkelta iš 1 psl.)

Be jo neapsieina nė vienas renginys. Vasario 16-ąją paminėjome šv. Mišiomis Pakruojo bažnyčioje. Mišias aukojo bažnyčios dekanas R. Rutkauskas. Padėjome gėlių prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Po to susirinkome į savo būstinę pagerbti skyriaus nusipelnusių narių: Elenai Pikelienei ir Vladiui Janeliūnui įteikti LPKTS žymenys "Už nuopelnus Lie-

tuvai". Petrą Bikelį pasveikino me garbingo 75-mečio proga. O Danutė ir Vladas Janeliūnai tą dieną šventė aukštinį bendro gyvenimo jubiliejų.

Nors daugumos mūsų skyriaus narių pečius slegia nelengva metų ir išgyvenimų našta, bet jie randa laiko ir jėgų užtekti pas mus. Aktyviai dalyvauja skyriaus veikloje, renginiuose.

Kviečiu būti aktyvesnius ir kitus narius. Kreipkitės vi-

sais rūpimais klausimais. Pas mus galima nusipirkti gerų knygų, veikia bibliotekėlė.

Ne už kalnų prezidento ir savivaldybių rinkimai. Užeikite, padiskutuokite, išreikškite savo nuomonę šiuo ir kitais klausimais. Būstinėje budime penktadieniais nuo 9 iki 13 valandos. Skambinkite tel. (8-421) 61162 darbo metu. Laukiame.

S.JANUŠAUSKIENĖ
LPKTS Pakruojo sk.
pirmininkė

Kodėl tai vyksta nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje?

(atkelta iš 1 psl.)

Dirbo daugiau darbuotojų, dabar dalis jų nusiūsta talkinti Vokietijos fondui "Atmintis, Atsakomybė ir Ateitis". Spalį nuvežiau 91, lapkritį 105, gruodį 83, sausį 96, vasarį 108, kovą 116 dokumentų komplektų. Tačiau pažymėjimų negavau netgi lapkritį pareiškimus padavusiems žmonėms. Pagal reglamentą, komisija privalo duoti atsakymą ne vėliau kaip per tris mėnesius. Skaičiuokime...

Dabar mano registracijos knygoj 6711 pavardžių. Vilniuje man priekaištuoja – pirmu žmones, gyvenančius Kauno rajone. Kai rajone gyvenantiems paaiškinu, kad yra rajono savivaldybė, kad ten taip pat tvarkomi dokumentai, žmonės išklauso ir... dokumentus palieka man. Arba: trys broliai gyvena Kaune, sesuo – Prienuose. Jų trijų dokumentus priimti galiu, o seserį turiu išprašyti, nes ji turi kreiptis į apskrities administraciją. Paskutinis priekaištas Vilniuje galutinai pribloškė. Iki šiol teisinio statuso pažymėjimą galėjo pasiimti artimieji, pateikę asmens dokumentą ar įgaliojimą. Dabar įgaliojimų notariškai patvirtintas kopijas privalėsiu pristatyti Dokumentų grupei, nors man niekas neparodė dokumento, kuriame parašytas toks reikalavimas. Taigi biurokratinis tinklas

plečiamas. Kuo daugiau pinklių, tuo kažkam naudingiau. Kam? Viena neįstengiu nieko pakeisti. Esu verčiama taikytis prie biurokratinės tvarkos.

Kai nuvykstu į Dokumentų grupę, visada jaučiuosi tarsi būčiau kalta dėl to, kad Kaune tiek daug gyvena tremtinių, politinių kalinių, beglobių vaikų, represuotųjų, nukentėjusiųjų.

Graudu ir liūdna matyti pavargusius, ligotus žmones, kurie vaikomi po kelis sykius dėl kokio menko popierėlio – trūksta vieno lapelio iš darbo knygelės, sribai suklydo užrašdami gimimo metus ar vardą. 1923 metais gimusi Stefanija Jasmontaitė jaunystėje gyveno ir dirbo Palangos bažnyčioje. Dabar ji gyvena Kaune, pristatė dokumentą, jog gauna senatvės pensiją. Bet to mažai! Turi gauti dokumentą, kad dirbo bažnyčioje! Sugadinau nuotaiką telefonu pasiligojusiai moteriškei prieš pat Velykas ir pati apsiverčiau... Klausiau savęs – kodėl tai vyksta nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje? Kodėl tyčiojamės iš prisikentėjusių žmonių?

Į mane kreipiasi visokie žmonės – su ramentais, vos paeinantys dėl senatvės, sutrikusios psichikos, negirdintys, nematantys, nemokantys rašyti lietuviškai. Stengiuosi su visais rasti kalbą, pagal

galimybes padėti. Ne kartą nesulaukusi ateinant į namus vėžiau pažymėjimus. Rašau laiškus, skambinu telefonu. Tačiau kaip žmonėms paaiškinti, kad niekuo negali padėti, nes nuo tavęs niekas nepriklauso? Tiesiog lauki komisijos malonės kas mėnesį – duos ar neduos pažymėjimų.

Ką sakyti žmogui, kurį apvogė, dingo jo statuso pažymėjimas, o naujo jis laukia tris ir daugiau mėnesių? Kai sako, jog į Vilnių suveža dokumentus visa Lietuva, tai neįtikina.

Nematydamas kitos išeities kreipiuosi į visus Kaune gyvenančius politinius kalinius, tremtinius ir kitaip nukentėjusiuosius. Susiburkite, susitarkite ir imkitės iniciatyvos savo pačių labui. Be visų jūsų mano vienos balsas nieko nereiškia. Negalite juk leisti ir toliau iš jūsų tyčiotis. Vilniaus biurokratų adresai ir telefonai žinomi. Už komisijos darbą atsakinga Vyriausybė. Kodėl viena deklaruojama, o daroma kita? Kodėl nevykdoma tai, kas įsipareigota? Netylėkite. Tik visi drauge galime priversti mūsų "išrinktuosius" vykdyti pažadus.

Audronė VAITKUTĖ
Nukentėjusiųjų nuo
1939-1990 m.
okupacijų dokumentų
priėmimo ir išdavimo
poskyrio vyr.
konsultantė

Švietimo reformos problemos

Švietimo ministras A. Monkevičius išsilaukė poste pateiktą Vyriausybės svarstymui švietimo įstatymo projektą. Valdančioji dauguma reikalauja vykdyti socialdemokratinę švietimo reformą. Kairiųjų Vyriausybė švietimą vadina investicija į ateitį ir planuoja iki 2009 metų skirti daugiau kaip 100 mln. litų Valdovų rūmų at-

statymui. Šiais metais tam buvo skirta 7 mln. litų. Prezidento V. Adamkaus raginimas vėčiau šias lėšas skirti mokyklų kompiuterizavimui nebuvo išgirstas. Sovietinio mentaliteto asmenys švietimo reformos problemas bando spręsti kapstydamiesi praeities griuvėsiuose, vakarietiško kirpimo – informacinės visuome-

nės sukūrimo. Du pasauliai – dvi pasaulėžiūros. O gal derėtų valdžios vyrams pasekti Saudo Arabijos pavyzdžiu? "Nesame tokie išpuikę, kad darydami reformas neatsižvelgtume į paprastų žmonių nuomonę", – sako vienas Saudo Arabijos karališkosios šeimos narių.

J.K.

Laiko pulsas

■ Aukščiausi valstybės pareigūnai toliau daro žygius siekdami integruoti Lietuvą į Europos Sąjungą ir NATO. Prezidentas V. Adamkus viešnai Londonė metu sulaukė pritarimo Lietuvos siekiui įstoti į NATO. Kartu buvo patvirtinta Lietuvos pozicija dėl Ignalinos atominės elektrinės (IAE) galutinės uždarymo datos, kai bus aiškūs uždarymo finansavimo šaltiniai. Didžiosios Britanijos premjeras T. Bleiras parodė supratimą šiuo opiu Lietuvai klausimu ir pažadėjo kartu su Lietuvos pareigūnais toliau ieškoti abiem pusėms priimtinių sprendimų.

■ Premjeras A. Brazauskas vadinamojo Vilniaus dešimtuko grupės šalių konferencijoje, vykusioje Bukarešte, patikino, kad Lietuva, gavusi kvietimą į NATO, ir toliau tęs vykdomas reformas ir praktinio pasirengimo narystei darbus siekdama tapti pilnateise Šiaurės Aljanso nare. Premjeras pažymėjo, kad Lietuva ir toliau prisidės prie taikos palaikymo operacijų Balkanuose, remis antiteroristinę kampaniją Afganistane.

Prezidento ir premjero vykdoma užsienio politika demonstruoja pasauliui Lietuvos patikimumą ir ištikimybę demokratijos idealams. Vidaus politikoje, deja, ne viskas gerai. Pirmiausia tai susiję su piliečių asmens teisių apsauga ir švietimu.

■ Europos Žmogaus Teisių Teisme, Strasbūre, Lietuva pralaimėjo jau dešimtą bylą savo piliečiams. Savo eilės laukia dar 300 bylų, kurias iškėlė Lietuvos piliečiai savo valstybei. Ne visos šios bylos bus nagrinėjamos Strasbūro teisme, nes šis teismas nenagrinėja bylų iš esmės, o tik nustato nacionalinių teismų padarytas klaidas, kurios pažeidžia žmonių teises. Strasbūro teisme laimėtos bylos prieš Lietuvą dar nereiškia, kad nuosprendžiai buvo neteisingi, bet daugeliu atvejų sudaro galimybes teistiems asmenims vėl kreiptis į nacionalinius teismus dėl nuosprendžio peržiūrėjimo savo bylose. Kiekviena valstybės pralaimėta byla dar labiau paryškina teisės saugos neprofesionalumo spragas ir drąsina nusikaltėlius. Lietuvos pralaimimos bylos Europos Žmogaus Teisių Teisme susijusios su baudžiamojo proceso spragomis, neprofesionaliai atliktais tardymo ir kvotos veiksmis. Tuo apsukriai naudojasi advokatai, atstovaujantys savo ginamiesiems bylose prieš Lietuvą.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, remdamasis publikacijomis Lietuvos spaudoje, nusprendė, jog buvo pažeista A. Butkevičiaus nekaltumo prezumpcija. Buvusio Seimo nario advokatai sugebėjo įrodyti, kad dar iki teismo žiniasklaidoje A. Butkevičiaus veikla, pavadinta pasikėsiniu sukčiauti, pažeidė jų ginamojo teisę į nešališką ir sąžiningą teismą. Aukštų valstybės pareigūnų asmeninė nuomonė buvo įvardyta spaudimu teisės saugos institucijoms. To buvo galima išvengti, jei minėti pareigūnai savo nuomonę žiniasklaidai būtų išreiškę atsargiau. Pralaimėjusi byla pasikėsiniam sukčiauti piliečiui, Lietuva laimėjo kitur: JAV vyriausybė nutarė skirti Lietuvos specialiųjų tyrimų tarnybai (STT) 300 tūkst. dolerių kovai su korupcija.

■ Aktyvina savo veiklą Liberalų demokratų partijos pirmininkas R. Paksas. Papildęs prezidento rinkimų štabo gretas ekskaliniu A. Butkevičiumi, R. Paksas pasisako už mirties bausmės sugrąžinimą, taip pat už privalomą moksleivių testavimą dėl narkotikų ar kitų svaigalų vartojimo. Daliai visuomenės tokie siūlymai gali patikti, tačiau jų įgyvendinimas yra labai problemiškas, nes čia jau susidurtume su Europos teise. Ekspremjeras R. Paksas, stengdamasis išlikti žiniasklaidos dėmesio centre, kartu su "Status" bendrove puolė "Mažeikių naftą". Buvo kreiptasi į Vilniaus apylinkės teismą, reikalaujant pripažinti negaliojančia 1999 metais pasirašytą valdymo sutartį tarp Lietuvos Vyriausybės ir JAV bendrovės "Williams International". R. Paksas nepritarė šios sutarties pasirašymui ir atsistatydino. Vietoj jo tą padarė tuometinis valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministras S. Kaktys. Šiuo metu Generalinėje prokuratūroje aiškinamasi, ar pasirašydamas istorinę sutartį S. Kaktys neviršijo įgaliojimų. Visas tas šurmulys dėl amerikiečių valdomos "Mažeikių naftos" kilo tuomet, kai buvo paskelbta, jog priartėjo "Mažeikių naftos" ir "Jukos" sutarties pasirašymo data. Iki 2005 metų "Jukos" ruošiasi investuoti Europoje keletą mlrd. dolerių į naftos ūkį. Dalis pinigų galėtų patekti ir į "Mažeikių naftą".

Juozas KUNDROTAS

Ivykiai, komentarai

Ivykiai, komentarai

Pritarta įstatymo pataisoms

Seimas, pastaruoju metu atmetęs beveik visus Prezidento V.Adamkaus veto, šį kartą priėmė V.Adamkaus veto Seimo priimtoms Atostogų ir Darbo sutarties įstatymų pataisoms. Tai sukėlė didelį šių pataisų iniciatoriaus Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininko A.Syso ir kai kurių kitų, apsimetusių "darbo žmonių gynėjais", nepasitenkinimą. Anot A.Syso, Prezidentas vetuodamas pataisus pa-

taikauja tik darbdaviams. A.Syso netgi užsipuolė savo bičiulius socialdemokratus, kurie balsavo už pritarimą Prezidento veto. Tačiau jau seniai aišku, kad "darbo žmonių gynėjams" tie darbo žmonės absoliučiai nerūpi ir niekada nerūpėjo. Užtat partiečiai smagiai leido laiką sovietinių stabų Grūto parke, kur jo įkūrėjas V.Malinauskas surengė iškilmes šio parko įkūrimo metinių proga.

Liepsnojančys Artimieji Rytai

Po eilinės serijos palestiniečių savižudžių teroro aktų, per kuriuos žuvo ir buvo sužeista keli šimtai Izraelio piliečių, Izraelio armija ėmėsi ryžtingų veiksmų ir užėmė Ramalos, Betliejaus ir kitus palestiniečių kontroliuojamus miestus. Ramaloje, kur yra palestiniečių lyderio J.Arafato būstinė, paskelbta nepaprastoji padėtis ir įvesta komendanto valanda. Pats J.Arafatas kol kas užsibarikadavęs keliuose kambariuose ir mobiliuoju telefonu skelbia visam pasauliui, kad yra pasirengęs mirti "kankinio mirtimi". Kaip žinoma, Jungtinių Tautų Saugumo Taryba priėmė rezoliuciją, raginančią Izraelį pasitraukti iš palestiniečių teritorijų. Pažymėtina, jog už tokią rezoliuciją pirmą kartą balsavo tradicinis Izraelio sąjungininkas – Jungtinės Valstijos. Tačiau netrukus po naujų palestiniečių savižudžių teroro aktų JAV prezidentas Dž.Bušas pareiškė visiškai suprantas Izraelio poziciją duoti atkirtį teroristams. Izraelio premjeras A.Šaronas pareiškė, kad Izraelis paskelbė

bekompromisinį karą siekdamas sunaikinti "barbarus teroristus" ir sutriuškinti J.Arafato vadovaujamą teroristų tinklą. A.Šaronas pažymėjo, kad šie teroristai kelia didžiulę grėsmę ne tik Izraeliui, bet ir visam pasauliui. Arabų šalių konferencija pareikalavo, kad Izraelis nedelsiant išvestų savo karines pajėgas iš užimtų palestiniečių teritorijų ir įvesti ten tarptautines saugumo pajėgas arba bent jau stebėtojus. Tačiau maža vilčių, jog kokios nors tarptautinės pajėgos bus įvestos. Amerikiečiai visiškai nenori įsivelti į dar vieną konfliktą. Tiesa, JAV gynybos ministras D.Ramsfeldas pareiškė, kad palestiniečių teroristus remia Irakas, Iranas ir Sirija. O JAV prezidentas Dž.Bušas telefonu kalbėjosi su Rusijos prezidentu V.Putinu ir aptarė susidariusią pavojingą padėtį Artimuosiuose Rytuose. Pokalbio turinys neskelbiamas, tačiau politikos apžvalgininkai pažymi, jog daugiausia buvo kalbėta apie Dž.Bušo numatomą vizitą į Maskvą gegužės mėnesį.

Prezidentas V.Adamkus perskaitė Seimui tradicinį metinį pranešimą, jau paskutinį šioje jo kadencijoje. Daugelis politinio elito laukė, kad V.Adamkus pagaliau praneš apie savo apsisprendimą kandidatuoti antrajai kadencijai. Ypač tai norėjo išgirsti visa kuopa jau pasiskelbusių ir dar nepasiskelbusių pretendentų prezidentus. Tačiau Prezidentas, dideliame jų nusivylimui, apie savo ateities planus nepasakė nė žodžio. Todėl pretendentams į "sostą" dar reikės kurį laiką darytis į šalis, nors kai kurie tvirtina, kad V.Adamkus tikrai iškelsiąs savo kandidatūrą antrajai kadencijai.

Politologai ir politikos apžvalgininkai Prezidento metiniame pranešime pasigedo visų pirma Lietuvos užsienio politikos vertinimo. Tai labai keista, ypač žinant, kad Prezidentas yra už ją atsakingas. Tuo labiau jog šiemet

Gedulas

Sulaukusi 101 metų amžiaus karališkoje Vindzoro pilyje mirė mylimiausia ir labiausiai gerbiama Didžiosios Britanijos karalienė motina Elžbieta, dabartinės karalienės Elžbietos II motina. Visoje Anglijoje paskelbtas gedulas ir velionės garbei bei atminimui nuaidejo pabūklų salvės. Karalienė motina bus palaidota šalia savo mylimo vyro – Didžiosios Britanijos karaliaus Jurgio VI, kuris mirė 1952 metais.

Seimo priimtas ir prieštarų vertinimų sulaukęs Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas ateityje gali sukelti dar daugiau neaiškumų ir socialinių bei ekonominių problemų. Todėl Ministro Pirmininko A.Brazausko potvarkiu sudaryta darbo grupė siūlo jį nedelsiant keisti.

"Galiojančio įstatymo nuostatos prieštarauja pagrindiniams teisės principams ir realiai neįgyvendinamos. Mūsų manymu, įstatymas priimtas skubotai, neįšalinavus galimų pasekmių, dėl to gali nukentėti ir nuomininkai, ir savininkai, o Konstituciniam Teismui pripažinti, kad šio įstatymo nuostatos prieštarauja Konstitucijai, atsiradusią žalą gali tecti atlyginti valstybei", - pabrėžiama aplinkos viceministro, darbo grupės vadovo J.Laicono pasirašytoje pažymoje.

Nieko nauja

lapkričio mėnuo Lietuvai gali būti lemiamas einant į NATO. Šiek tiek daugiau kalbėta apie vidaus politiką, tačiau irgi labai abstrakčiai. Tiesa, konkrečiai Prezidentas kritikavo vidaus reikalų ministro J.Bernatono iniciatyva "prastumas" Vyriausybės įstatymo pataisus, kurios "depolitizuos" ministerijas. Prezidentas pažymėjo, kad šios pataisos tėra skirtos tik viršutinei valstybės tarnautojų grandžiai "valyti". Beje, visiems aišku, kad priešusieji šias "depolitizavimo" pataisas siekia amžiams įsitvirtinti ministerijoje, netgi pasikeitus politinei situacijai. V.Adamkus taip pat pasisakė už švietimo reformą ir stebėjosi, kodėl seniausias ir didžiausias Lietuvoje Vilniaus universitetas iki šiol neturi rektoriaus.

Apskritai Prezidentas savo pranešime palietė net 20 klausimų. Bent jau tiek suskaičiavo Seimo Pirmininkas A.Pau-

lauskas. Jis pareiškė pasigedęs aiškesnių "Lietuvos vizijos kontūrų". Premjeras A.Brazauskas išvis atsisakė komentuoti V.Adamkaus pranešimą. O A.Brazausko partiečiai J.Olekas ir G.Kirkilas Prezidento pranešimą pavadino rinkimine kalba. Pasak G.Kirkilo, ši kalba įrodo, kad V.Adamkus rengiasi kandidatuoti antrajai kadencijai. Centro sąjungos lyderis, jau pasiskelbęs kandidatu į Lietuvos prezidentus K.Glaveckas Prezidento pranešimą pavadino "minkštu" ir įvertino kaip pataikaujančią. K.Glaveckas irgi sakė manąs, kad V.Adamkus kels savo kandidatūrą antrajai kadencijai. Kalbėjęs per valstybinę televiziją "Lietuvos ryto" dienraščio politikos apžvalgininkas Rimvydas Valatka Prezidento metinį pranešimą pavadino pačiu blankiausiu iš visų jo skaitytų keturių metinių pranešimų.

Protestai vėl atsinaujino

Po trumpo atokvėpio Moldovos gyventojai vėl išėjo į sostinės Kišiniovo gatves. Daugiau kaip 50 tūkst. demonstrantų reikalavo komunistinės vyriausybės ir prezidento V.Voronino atsisistatymo bei pirmalaikių parlamento rinkimų. Keli tūkstančiai demonstrantų pasistatė palapines centrinėje Kišiniovo aikštėje siekdami, kad protestai

prieš Moldovos rusinimą vyktų visą parą. Protestų banga dar padidėjo po to, kai kovo 21 d. paslaptinai dingo opozicijos parlamento deputatas Vladas Kubracovas. Manoma, kad komunistinė valdžia susidorojo su juo sekdama Baltarusijos "tėtušio" A.Lukašenkos pavyzdžiu.

Parengė
Ričardas Šalčius

Siūloma keisti įstatymą

Darbo grupė atkreipė dėmesį, jog kai kurios įstatymo nuostatos prasilenkia su logika. Viena iš jų ta, kad įstatymas išskiria sąlyginai naują asmenų grupę, kuri nuo įstatymo įsigaliojimo įgyja teisę atkurti nuosavybės teises - tai piliečiai, kurių turtas iki 1940 m. birželio 15 d. nebuvo nei išvaržytas, nei įkeistas, tačiau buvo nacionalizuotas ar kitaip neteisėtai nusavintas. Išėitų, kad šiai asmenų grupei įstatymas suteikė teisę atkurti nuosavybės teises, kai tuo pačiu įstatymu jiems jau panaikinta ši teisė - asmenys prašymus dėl nuosavybės teisių turėjo pateikti iki praėjusių metų pabaigos.

Be to, darbo grupės nuomone, tikrinant, ar visų asmenų turtas, į kurį atkuriamos nuosavybės teisės, nebuvo išvaržytas ar įkeistas, būtų su-

stabdytas nuosavybės teisių atkūrimo procesas, kol nebūtų pateikti dokumentai, kurių praktiškai nėra.

"Nepaisant to, kad ši nuostata negali būti taikoma, savivaldybės ir kitos institucijos neteisėtai reikalauja iš piliečių dokumentų, įrodančių, kad turtas nebuvo išvaržytas ar įkeistas, ir nepagrįstai neatkuria nuosavybės teisių ne tik į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, bet ir į miestų bei kaimų žemę, miškus, vandens telkinius, ūkinės-komercinės paskirties pastatus", - teigiama pažymoje.

Joje taip pat pažymima, kad įstatymas be pagrindo riboja savininkų teises ir atima galimybę savininkui savo valia atsisakyti natūra susigrąžinti gyvenamąsias patalpas ir pasirinkti kitą atlyginimo būdą.

Mūsų inf.

Pratęskite

"Tremtinio" prenumeratą

Primename: paštas prenumeratą priima tik iki 15 d.

Užsiprenumeruokite "Tremtinį" ilgesniam laikui!

"Tremtinys" išeina kartą per savaitę; prenumeratos kaina su pašto paslaugomis: 1 mėn. - 4 Lt, 3 mėn. - 12 Lt, 6 mėn. - 24 Lt.

Indeksas - 0117.

Nelikite be savo laikraščio!

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas

Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programos ir gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimų nariams tvarkos patvirtinimo

Tęsinys. Pradžia Nr. 12

Gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimų nariams tvarka

I. Bendrosios nuostatos

1. Ši tvarka reglamentuoja savivaldybių gyvenamųjų patalpų suteikimą nuomos pagrindais grįžtantiems nuolat gyventi į Lietuvą politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimų nariams, teikiant valstybės paramą pagal LR gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymą (Žin., 1992, Nr.14-378).

2. Teisę į valstybės paramą apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis nuomos pagrindais turi LR piliečiai ir asmenys, išsaugoję teisę į LR pilietybę, su savo šeimos nariais grįžtantys ar grįžę po 1990 m. kovo 11 d. nuolat gyventi į Lietuvą iš buvusios SSRS teritorijos (toliau vadinama – grįžtantys asmenys):

2.1. politiniai kaliniai ir tremtiniai, kurie pagal LR asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo įstatymą (Žin., 1990, Nr.14-386; 1998, Nr.28-729) paskelbti nekaltais Lietuvos Respublikai ir kuriems atkuriamos visos jų pilietinės teisės;

2.2. asmenų, nurodytų 2.1 punkte, vaikai, kuriems pagal LR asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymą (Žin., 1997, Nr.66-1609) yra pripažintas nuo okupacijų nukentėjusio asmens – tremtinio teisinis statusas.

3. Grįžtančio asmens šeimos nariai yra kartu gyvenantys jo tėvai, su-tuoktinis, jų vaikai (įvaikiai) iki 18 metų, taip pat vyresni kaip 18 metų – viengungiai, jeigu jie yra mokymo įstaigų dieninių skyrių moksleiviai ir studentai.

4. Jeigu grįžtančio asmens atskirai gyvenantys tėvai, turintys teisę į valstybės paramą apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis nuomos pagrindais, atitinkamai savivaldybei raštu pareiškia norą persikelti kartu, jie taip pat yra laikomi grįžtančio as-

mens šeimos nariais.

5. Grįžtantis asmuo dėl valstybės paramos apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis nuomos pagrindais turi teisę kreiptis į pasirinktą savivaldybę, kurios administruojamoje teritorijoje norėtų apsigyventi, jeigu jis ir jo šeimos nariai nuosavybės teise neturi gyvenamojo ploto LR teritorijoje.

II. Dokumentų pateikimas savivaldybėms

6. Kad būtų įrašytas į pasirinktos savivaldybės grįžtančių asmenų, pageidaujančių nuomos pagrindais apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis, sąrašą (toliau vadinama – grįžtančių asmenų sąrašas), grįžtantis asmuo savivaldybei turi pateikti prašymą ir:

6.1. politiniai kaliniai ir tremtiniai – LR teisėsaugos institucijų išduotą dokumentą (reabilitacijos pažymėjimą), patvirtinantį jų teisių atkūrimą; politinių kalinių ir tremtinių vaikai – Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro išduotą nuo okupacijų nukentėjusio asmens – tremtinio teisinio statuso pažymėjimą, LR teisėsaugos institucijų vienam iš jo tėvų išduotą reabilitacijos pažymėjimą ir giminystės ryšį įrodančius dokumentus;

6.2. kompetentingos įstaigos pagal faktinę gyvenamąją vietą išduotą pažymą apie šeimos sudėtį;

6.3. grįžtančio asmens visų šeimų narių, kurie ketina persikelti nuolat gyventi į Lietuvą, asmens dokumentų nuorašus.

7. Dokumentus, nurodytus 6 punkte, pasirinktai savivaldybei šeimos susitarimu iki 2002 m. gruodžio 31 d. pateikia vienas grįžtančio asmens šeimos narys, turintis teisę į valstybės paramą apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis nuomos pagrindais.

III. Grįžtančių asmenų sąrašai

8. Grįžtančių asmenų sąrašus savivaldybių institucijos sudaro, tvirtina ir tikslina vadovaudamosi LR gy-

ventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymu, šia tvarka ir kitais teisės aktais.

9. Prašymas aprūpinti butu įregistruojamas vienoje savivaldybėje. Grįžtantis asmuo, dėl valstybės paramos apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis nusprendęs kreiptis į kitą savivaldybę, privalo raštu kreiptis į savivaldybę, kurioje įregistruotas, su prašymu išbraukti iš grįžtančių asmenų sąrašo. Grįžtančio asmens, kuris pakartotinai kreipiasi į kitą savivaldybę dėl aprūpinimo būstu, prašymas įregistruojamas pagal prašymo padavimo kitai savivaldybei datą.

10. Jeigu į kitą savivaldybę dėl valstybės paramos apsirūpinti nuomos pagrindais gyvenamosiomis patalpomis kreipiasi grįžtantis asmuo, gyvenantis grįžtančių tremtinių laikino apgyvendinimo punkte, jis su šeima išsikelia iš užimamų patalpų, nutraukęs laikinos nuomos sutartį, per mėnesį nuo savivaldybės institucijos sprendimo dėl įrašymo grįžtančių asmenų sąrašą priėmimo.

IV. Gyvenamųjų patalpų įgijimas, paskyrimas ir nuomos sutarties sudarymas

11. LR Vyriausybei priėmus nutarimą dėl lėšų skirstymo savivaldybėms, savivaldybių institucijos:

11.1. įstatymų nustatyta tvarka įgyja gyvenamąsias patalpas. Įgyjamos gyvenamosios patalpos, skirtos nuomoti grįžtantiems asmenims, turi būti atskiri butai, kurių bendrasis naudingasis plotas turi atitikti LR gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymo 12 straipsnyje nurodytus dydžius, o gyvenamosios sąlygos – atitikti techninius ir higienos reikalavimus;

11.2. registruotu laišku ar telegrama praneša grįžtantiems asmenims apie numatomas jiems nuomoti gyvenamąsias patalpas.

12. Jeigu per mėnesį nuo pranešimo išsiuntimo grįžtantis asmuo nepateikia rašytinio apsisprendimo, siunčiamas dar vienas pranešimas. Jeigu grįžtantis asmuo neatsiliepia per mėnesį nuo antrojo pranešimo išsiunti-

mo, savivaldybė apie numatomas nuomoti gyvenamąsias patalpas tokią pat tvarka informuoja kitą sąrašą įrašytą asmenį, neišbraukdama iš jo pirmojo.

13. Savivaldybės, prieš priimdamos sprendimą nuomoti grįžtančio asmens šeimai gyvenamąsias patalpas:

13.1. patikrina, ar grįžtančiam asmeniui ir visiems jo šeimos nariams, kurie persikelia kartu, nuo 1990 metų nepriklausė nuosavybės teise nekilnojamasis turtas (gyvenamasis namas, jo dalis, butas), įregistruotas Nekilnojamojo turto registro centriname duomenų banke, nebuvo suteiktas kreditas lengvatinėmis sąlygomis gyvenamajam namui ar butui pasistatyti arba nusipirkti;

13.2. patikslina grįžtančio asmens šeimos narių sudėtį.

14. Paaikškęs, kad grįžtančiam asmeniui ar jo šeimos nariui priklausė gyvenamasis plotas ar buvo skirta parama gyvenamajam plotui įgyti, priimamas sprendimas išbraukti jį iš grįžtančių asmenų sąrašo.

15. Savivaldybės institucija sprendimą nuomoti gyvenamąsias patalpas priima atsižvelgdama į patikslintą grįžtančio asmens šeimos narių skaičių.

16. Gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis sudaroma remiantis savivaldybės institucijos sprendimu jas nuomoti.

V. Baigiamosios nuostatos

17. Prašymai įrašyti į grįžtančių asmenų sąrašus su reikiama dokumentais priimami iki 2002 m. gruodžio 31 dienos.

18. Savivaldybių institucijos kasmet iki:

18.1. sausio 15 d. – patvirtina patikslintus grįžtančių asmenų sąrašus;

18.2. vasario 1 d. – pateikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai atskaitas, kiek praėjusiais metais grįžtantiems asmenims išnuomota butų, koks jų plotas, kaip panaudotos lėšos, skirtos grįžtančių asmenų butams įgyti, taip pat nustatytą tvarka patvirtintus grįžtančių asmenų sąrašus.

Dažnai beveik visa Lietuvos žiniasklaida po kokio rėksmingo mitingo ar isteriškos bado akcijos pradeda rašyti, kad r a d i k a l a s (išretinta autorių) Vytautas Šustauskas pakvietė elgetas į žygį prieš valdžios ponus į Vilnių. Arba kitas r a d i k a l a s, Lietuvos laisvės sąjungos Tauragės skyriaus vadovas S.Oželis, pakorė Lietuvos prezidento iškamšą ir rengia sąmokslą užgrobti prezidentūrą. Susidaro toks įspūdis, kad mūsų žiniasklaidai radikalus politikas – tai toks žmogus kaip V.Šustauskas, praeityje teistas už chuliganizmą Rusijoje ir gražiai gyvenimo dalį praleidęs už grotybę jau Lietuvoje, Pravieniškėse, kuris šiandien užsikaria ant automobilio, kad bendrai geriau girdėtų jo šnekas, atvirksčiai ant koto už-

“Radikalas” ir radikalas

mauna valstybinę vėliavą, tuo ją išniekindamas, nevengia “ugninio vandens”, nors visiems prisiekinėja esąs blaivininkas “nuo 1989 m. vasario 16-osios”, ir grasina pasikviesti į pagalbą “draugą Kalašnikovą”, kad pamokytų kitaminčius ir kai kuriuos kitataučius. Bet elementari logika (graikiškai “logika” – tai taisyklingas mąstymas, sveikas protas, vidinis dėsningumas) reikalauja tokius žmones ir jų poelgius vadinti tikroju vardu – juk recidyvinis girtuoklis bjauroja Lietuvos valstybės įvaizdį pasaulyje.

O kas vis dėlto yra radikalas, radikalus politikas? Sąvoka “radikalus” (lotyniškai “radicalis”) į lietuvių

kalbą verčiama taip – “esminis, griežtas, ryžtingas”. Tiesa, sovietų laikais enciklopedijose atsiradavo dar ir tokia šio termino interpretacija – “kraštutinių pažiūrų žmogus”. Pats laikas sugrąžinti minimai sąvokai tikrąją, pirmąją prasmę. Radikalas – tai kūrybingas, veržlus, griežtų pažiūrų žmogus, ryžtingais veiksmais stumiantis pasaulį į priekį pažangos keliu. Lietuvos istorijoje būta nemažai radikalių veikėjų. Vienas charakteringiausių – generolas Povilas Plechavičius. 1918 m. gegužės mėnesį, kai nemažai kėlė atkurtos Lietuvos politikų svarstė ir žvalgėsi, kaip pakryps jaunos valstybės likimas, kari-

ninkas P.Plechavičius suburia Žemaitijoje kovotojų rinktinę ir išveja iš savo apylinkių raudonarmiečius bei sunaikina kriminalinių nusikaltėlių gaujas, Lietuvos Vyriausybės paskiriamas Sedos gynybinio rajono viršininku, Mažeikių miesto ir apskrities karo komendantu. 1926 m. gruodžio 17 d. vadovauja kariniam perversmui, kad išgelbėtų valstybę nuo vis labiau visuomeniniame gyvenime įsigalinčio chaoso ir sumaišties.

Generolo P.Plechavičiaus viso gyvenimo taisyklė: “Aš nenoriu ir negaliu užsitarnauti priekaištų, kad tylėjau tada, kai reikėjo kalbėti, ir nieko nedariau tuomet, kai reikėjo veikti...” Tai tikro radikalo šūkis.

**Valentinas ALEKSA,
Arnas BACEVIČIUS**

Šv. Velykų atviruko atminimas

(atkelta iš 1 psl.)

Paskelbus aliarmą, iš 7-osios MGB kariuomenės komandos buvo sudaryta dvylikos kareivių grupė, aprenpta maskuojančiais chala-tais. Agentė taip pat buvo aprenpta kareiviška uniforma, maskuojančiais drabužiais ir vyko kartu.

7-osios komandos trečiojo diviziono vadas buvo kapitonas Jarmolenko, 1-osios grupės vadas buvo leitenantas Šinokov. Ramutė visus atvedė prie bunkerio, prie kurio anksčiau jos drauge su seserimi atnešdavo partizanams maisto ir žinių.

Bunkeris buvo apsuptas,

šlajomis, o iš ten sunkvežimiu į Šakius, kur buvo fotografuojami atpažinimui. Atpažinimą protokolavo 22 metų MGB leitenantas V. Vasiliauskas. Operacijai vadovavo Šakių antrojo N skyriaus viršininkas kapitonas Nikolaj Minokov.

Martina savo tėvelio neprisimena. Apie jį jai pasakojo motina. Tėtis visuomet munduro kišenėje nešiojosi mažosios dukrelės plaukų sruogelę. Kaip brangią relikviją Martina saugo šv. Velykų proga jai paliktą tėčio mažutį atviruką. Jame jis linki dukrelei Angelų globos ir sveikina su Prisikėlimu. Šie tėvo žodžiai užrašyti švento pa-

Partizano Jono Aštrausko žmona Marcelė, duktė Martina su dukterimi Inga ir sūnumi Dainiumi prie paminklo žūties vietoje Žalgirio miške

prasidėjo susišaudymas. MGB leitenanto raportas liudija, kad Aštrauskas atsišaudė, bet kulka lėkė virš užpuolikų galvų, nes partizanai negalėjo nuleisti savo ginklų. Leitenantas Šinokov, rizikuodamas gyvybę, nušovė vieną partizaną, antrąjį nušovė MGB tarnavęs lietuvis Vytautas Vasiliauskas.

Žuvusiuosius iki kelio vežė

veiksluko antroje pusėje tarsi įpareigojo dukterį tikėti Laisvės, Tiesos ir Meilės Prisikėlimu. Tuo tikėjo jie – paaukoję savo gyvybes.

Šv. Velykų atviruko atminimas Martiną veda ieškoti ne keršto, o teisingumo. Ir Šventajame Rašte sakoma, jog palaiminti teisieji, nes jie regės Viešpaties veidą...

Atsiprašymas

Išspausdinus "Aukštaitijos partizanų prisiminimų" III dalį, buvusi Lietuvos partizanė gerb. Salomėja Piliponytė-Užupienė kreipėsi į mane laišku ir prašė viešai paneigti faktą dėl šioje knygoje apkaltintos išdavystės jos a.a. motinos Piliponienės. 869 psl. 5 eilutė nuo viršaus: "...Morkos būrio vyrai pateko į dideles kautynes, ten rusų MGB kareivius užvedė mūsų kaimo gyventoja Piliponienė, tada žuvo 11 vyrų, tarp jų trys broliai Zdanevičiai, Alionis iš gretimo kaimo". Salomėjos teigimu, čia paminėta jos motina (vardas nepažymėtas - R.K.), kuri tikrai nebuvo jokia MGB agentė ir dėl 11-os partizanų žūties yra nekalta.

Šiuo klausimu papildomai konsultavausi telefonu su gerb. J.Ožeraičiu. Jis teigė, kad savo užrašuose neminėjęs Salomėjos Piliponytės motinos kaip 11-os partizanų žūties kaltininkės ir negalįs suprasti, kokių būdu įšivėlusi ši klaida. Užrašų, kuriais remiantis buvo parašyti prisiminimai, jis nebeturįs, be to, jis tvirtai paneigė, kad minima moteris buvusi agentė ir išdavikė. Ji sušaudyta visai nekaltai, patys partizanai dėl to labai sielojėsi.

Labai apgailestauju dėl šių tiksliai nenustatytų išdavystės kaltininkų įvardijimo. Atsiprašau gerb. Salomėjos už jai padarytą moralinę skriaudą.

Romas KAUNIETIS

Naujos knygos

Mintimis ir širdimi buvo su Lietuva...

Kazys BLAŽEVIČIUS

Neseniai išleista knyga apie šviesaus atminimo žymų išėivijos veikėją prof. Alfonsą Jurskį simboliu pavadintu "Neišėjusio sugrįžimas". Autorė - A.Zimnachaitė.

A.Jurskis - vienas iš tų prieškarinio Lietuvos šviesuolių, kurie savo žinias, jėgas ir energiją skyrė atgimstančiai valstybei stiprinti. Daug laimėjimų mokslo, meno, prestižinių profesijų šviesuoliai tada pasiekė savo veikloje. Tai - dr. J.Basanavičius, buvę prezidentai A.Smetona, A.Stulginskis, K.Grimius, Maironis, Putinas, S.Raštikis, V.Putvinskis ir kiti. Vienoje gretoje su jais ir prof. A.Jurskis. Jis su mumis atsiveikino žodžiais: "Mums svarbiausia - Lietuva". Taip sakydavo eidami į mūsų partizanai.

A.Jurskis gimė 1894 m. rugpjūčio 4 d. Panevėžio apskr., Pumpėnų valsč., Akmenytės vienkiemyje. Šeimoje augo trys vaikai - Onutė, Henrikas ir Alfonsas. Anksti mirus tėvui, Alfonsui iirtis per gyvenimą padėjo dėdė Petras - Papilės klebonas. Iš jo Alfonsas paveldėjo darbštumą, atkaklumą, žinių troškimą. Baigęs Papilės pradžios mokyklą A.Jurskis mokėsi Mintaujos gimnazijoje ir Petrapilio politechnikos institute, čia baigė ir jūrų laivyno radiomechanikų kursus. Rusijoje pradėjus siausti revoliucijos vėjams grįžo į Lietuvą. Stojó savanorių į besikuriančios Lietuvos kariuomenės ryšių dalinius, elektrotechnikos batalioną.

1923 m. A.Jurskis buvo

komandiruojamas kelti kvalifikaciją į Paryžiaus aukštosios elektrotechnikos mokyklos Telegrafijos skyrių. Įgijęs šios mokyklos diplomą, specializavosi radijo stočių eksploatacijos srityje. Kurį laiką dirbo Eifelio bokšte.

Grįžęs į Lietuvą A.Jurskis dėstė Aukštųjų karo technikos kursų ir Karo mokyklos studentams. Jis daug prisidėjo, kad Kaune būtų įrengta pirmoji valstybinė radijo stotis. Kauno radiofonas pradėjo dirbti 1926 m. birželio 12 d. "Ir mūsų padangėje sužadintas eteris nunešė mūsų Tėvynės vardą (...) ne tik artimiausiems kaimynams, bet ir užjūrin," - rašė vėliau spaudoje A.Jurskis.

A.Jurskis dirbo Vytauto Didžiojo universitete, vadovavo Radijo katedrai, buvo Technologijos fakulteto prodekanas. Jis parašė pirmąjį radiotechnikos vadovėlį lietuvių kalba.

Už nuopelnus Lietuvai: dalyvavimą visuomeninėje veikloje, mokslinius darbus, jaunosios kartos ugdymą, buvo apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės medaliu, LDK Gedimino IV laipsnio ordinu, jam suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis.

Artėjant antrajai bolševikinei okupacijai A.Jurskis su šeima išvyko iš Lietuvos. Gyveno Vokietijoje, kur sulaukė karo pabaigos. Čia kartu su kitais lietuvišiais šviesuoliais - A.Šapoka, V.Vilimu organizavo kultūrininkų sambūrį "Alka", trejus metus buvo jo pirmininku, buvo paskir-

tas (Augsburge) Lietuvių aukštesniosios technikos mokyklos direktoriumi, dėstytojavo.

1949 m. A.Jurskis išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas, apsigyveno Filadelfijoje. Čia dirbo Temple universitete, Technikos institute. Šiame mieste įsitraukė į visuomeninę veiklą, kultūrinį gyvenimą. Buvo Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų draugijos, Lietuvių profesorių draugijos Amerikoje, lietuvių karo veteranų sąjungos "Ramovė" bei kitų organizacijų narys ir vadovas. 1958 m. A.Jurskis buvo išrinktas atstovu į Pasaulio lietuvių seimą.

A.Jurskis visą savo veiklą skyrė tam, kad supažindintų pasaulio visuomenę su bolševikų savivaliavimu okupuotoje Lietuvoje. Mirė 1966 m. liepos 31 d., palaidotas Prisikėlimo kapinėse netoli Filadelfijos.

"...Tremties metais gyvendamas Vokietijoje ir Amerikoje, jis (A.Jurskis) reiškėsi visuose lietuviškuose gnybiniuose baruose. Su jo mirtimi lietuvių išėivija neteko šviesios ir taurios asmenybės", - taip apibūdino šią taurią asmenybę jo amžininkai išlydėdami į Amžinybę ("Darbininkas", 1966 08 03).

1989 m. A.Jurskio tėviškėje, prie seno ažuolo, buvo pastatytas koplytstulpis, kuriame įrašyta: "Šioje sodyboje 1894 08 04 gimė pirmosios lietuviškos radijo stoties kūrėjas profesorius Alfonsas Jurskis."

Asta ŠAUKĖNAITĖ

Apie kovas Vidurio Lietuvoje

"...Jie įnešė į kambarį kažkokias stakles-kabyklą. Mane pakabino už rankų, ištempę kiek neša ūgis, o kojas įkišo į tam tikras skyles staklių apačioje. Galvą ištempė su tam tikrais įtaisytai ragais. Ir pradėjo visą kūną pamažu tempti klausinėdami, ar pradėsiu pasakoti jiems apie organizaciją... Jaučiau nepaprastą skausmą kojų, rankų gyslose ir po širdimi. Taip išbuvau apie 9 valandas. Iš gerklės pradėjo bėgti kraujas, smarkiai skaudėjo visą kūną, o ypač krūtinę... Tardytojas matydamas, kad neprisipažįstu ir nieko neišduodu, užprotokolavo mano atsakymus, pasirašė savo išvadą: nepaisant mano neprisipažinimo, aš, pagal esamus NKVD duomenis, esu kaltas..."

Tai - ištrauka iš LPKTS Panevėžio sk. Istorinės grupės vadovo, buvusio politi-

nio kalinio ir tremtinio Antano Šimėno knygos "Bolševizmo byla", kuri ką tik išleista ir jau beveik visas tiražas išpirktas.

"Bolševizmo byla" - trečioji A.Šimėno knyga. Jau pats jos pavadinimas nusako turinį. Paantraštė: genocidas ir smurtas okupuotoje Lietuvoje 1940-1953 metais (Panevėžio kraštas), skaitytąją iš karto supažindina, apie ką knygoje rašoma.

Chronologine tvarka, nuosekliai grįžtama į 1940 metus, kai bolševikai, užgrobę Lietuvą, pasiryžo padaryti "nepavojingus" aktyvius ir pavojingus lietuvius. Knyga iliustruota šurpą keliančiomis dokumentinėmis nuotraukomis, pateiktos bylų faksimilės bei protokolų kopijos, agentūriniai pranešimai, parengti Lietuvos SSR saugumo ministerijos ir perduoti SSRS

Maskvos MGB valstybės saugumui. Knygoje pateiktos saugumiečių pavardės, jų kariniai laipsniai, pažymos apie partizanus (kur slapstėsi, kiek grupėse žmonių, kas joms vadovavo). Svarbią vietą užima pogrindyje veikusių grupių apklausos protokolai, pažymos.

"Mano tikslas - papasakoti apie kovas Vidurio Lietuvoje - Panevėžio, Rokiškio, Biržų, Utenos apskrityse. Medžiagą apie partizaninę kovą pateikiu iš buvusių NKGB, MGB ir KGB (dabar - LYA) archyvų su trumpais dokumentų vertimais bei faksimilėmis", - knygos pratarmėje rašo autorius.

Perskaičius "Bolševizmo bylą" galima tvirtinti, kad tai, ko siekė autorius, pavyko. Knygą išleido Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga.

Janina SEMAŠKAITĖ

Vynas kriaušių taurėse

*Tęsinys.
Pradžią Nr. 10*

“Amerikonai mums nepadės ir neišvaduos. Jie geria šokoladą ir daro biznį, mergaite...” Nutilau, man netgi nebuvo aišku, kaip jie tą šokoladą geria – mat karšto šokolado nebuvau nei mačiusi, nei ragavusi. Tikriausiai nusimaniau išgirdusi kategorišką atsakymą. Jis prašneko pirmas: “Reikia sustabdyti tas mūsų vyrų žudynes miškuose. Juk juos visus nužudys! Rusų kariuomenės Lietuvoje labai daug... Dabar svarbiausia – nepamirškite lietuvių, savo papročių, tikėjimo. Laukti nereikia nieko ir iš niekur”.

“Kriaušių vynas”

“Juozas Lukša paaiškino, kad reiktų užmegzti ryšius su Lietuvos inteligentais ir pereiti į pagrindžio rezistenciją, pasiruošti kitokiai – dvasinei kovai su bolševizmu. Paprašė manęs surasti ir atvesti į susitikimą dailininkę Albiną Makūnaitę, su kuria Juozas kartu mokėsi Vilniaus dailės institute. Pažadėjau ją surasti, o jis dar kartą perspėjo: “Būk labai atsargi, niekam neprasitark apie pasimatymą su manimi. Ir žinok – Regina jau yra saugumo užverbuota, dirba jiems...” “Regina buvo jo studijų dienų draugė, su kuria ilgesnį laiką bendravo. Nieko jo daugiau neklausiau, supratau, jog susitikus net su buvusiais gerais pažįstamais reikia kalbėti atsargiai. Vėliau man žinias iš Juozo Lukšos perduodavo Ona Kubiliūtė. Suradau dailininkę Albiną Makūnaitę, pranešiau, kad ją nori pamatyti Juozas. Ji nudžiugo. Sutartą dieną mudvi susitikome Barauskinės miške. Dailininkė turėjo išimetusį krepšelį skanių kriaušių ir butelį vyno. Susėdusios ant kelmų, mes išvalgėme kriaušių minkštimą ir paskui gėrėm iš kriaušės taurių saldų rudenio sodais kvepiantį vyną. Buvo nuostabi saulėta vasaros diena. Mus gaubė giedra nuotaika, kurią palaikė kartu su Lukša atėję į susitikimą dar du vyrai. Su jais nei aš, nei dailininkė nebuvo pažįstamos. Tačiau jautėmės artimi, vienijo bendra nuotaika ir požiūris į tai, kas vyko Lietuvoje”.

Būtinybė vienyti

Juozas Lukša ir vėl prašneko apie būtinybę inteligentams vienyti pagrindžio veiklai. Jis suminėjo dailininkei keletą pažįstamų pavardžių, tačiau A.Makūnaitė tuo metu apie juos, matyt, daugiau žinojo nei Lukša. Ji vis abejojo: tas jau Komunistų partijos narys, šitas sieks karjeros – vadinas, komunistų įtakos nei partijos neišvengs, jei ir norėtų, o anas – tikrai bijos ir jokiai nelegaliai veiklai nesiryš. Pagaliau perkratę atmintį numatė žmogų, tinkamą organizuoti pagrindžio rezistencijos darbą, ir Albiną, gavusi jo adresą, turėjo pranešti ir palydėti jį į susitikimą su Juozu Lukša. Tačiau numatytasis “inteligentas” atsisakė eiti į pasimatymą, aišku, ir dirbti pagrindyje. Lietuva jau

buvo pakankamai įbauginta tremčių, kalėjimų ir kankinimų.

“Net kelis kartus vaikščiojau į susitikimą su Juozu Lukša ir vis gaudavau tokią pačią užduotį – surasti nurodytą žmogų ir atvesti į susitikimą. Vienas iš švietėjų ryžosi pagrindžio veiklai ir mes susitikome su Juozu netoli Degimų kaimo, miške. Apie ką jie kalbėjosi ir kas tas žmogus buvo – aš nežinau. Jie tarėsi ilgai, aš laukiau nuošaly supratusi, kad šito pokalbio man nereikia girdėti”.

Nuolatinis pavojus

Nuolatinis pavojus ir visiška nežinia slėgė jauną ryšininkę. Ne kartą ir pati abejojo, ar į susitikimą atvedė tikrai dorą žmogų, ne provokatorių ir ne šnipą. Niekas nuo to negalėjo būti apsaugotas, nes KGB tinklas jau buvo plačiai užmestas. Albina greit pajuto, jog ir ji jau atsідūrusi KGB dėmesio akiratyje.

“Nelaukta, nepranešusi iš anksto, pas mane atvažiavo buvusi Juozo draugė Regina. Net kelias dienas neatstodama atkakliai reikalavo, kad nuvesčiau ją pas Juozą. Arba sužinočiau, kaip ir kur jį galima sutikti. Įtikinėčiau, sakiau nežinanti, nei kur Juozas yra, nei kas jam atsitiko, gal jau nė gyvo nebėra. Mačiau, kad Regina manimi netiki. O aš supratau, kad esu įtariama ir būsiu sekama. Stengiausi kuo daugiau būti namuose, su niekuo nesutikti. Mano spėjimas, jog buvau sekama, pasitvirtino vėliau...”

Mirties alsavimas

“Atsimenu Juozo Lukšos-Daumanto žūties laiką – 1951-ųjų metų ankstyvą rudenį, rugsėjo 3 dieną. Nors tuokart aš dar nežinojau, kad jis žuvo. Gavau iš ryšininkų laiškelių su užduotimi suvesti su partizanais Kaune, Nemuno gatvėje, gyvenantį Praną Kižį. Suradau tą vaikiną. Beje, jis buvo labai atsargus ir mūsų kelionę pas partizanus suplanavo iki smulkmėnų. Mes persikėlėme valtele per Nemuną ties Aleksotu. Plaukiant jau netoli kranto Pranas pasakė: “Nesidairyk, neatsisuk, mus stebi. Seka!” Kai išlipom krantan, jau Aleksote, Pranas staiga sustabdė pravažiuojantį taksį ir, atrodo, mes pasprukome nuo seklių. Tačiau privažiavę “Maisto” sankryžą pamatėm, kad kareiviai tikrina visas mašinas, reikalauja vairuotojų dokumentų. Taksistas paaiškino: “Girdėjau, visi keliai ir pamiškės aplink Kauną apsupti. Gaudu šnipą”. Kižys nuramino vairuotoją: “Nebijokit, juk ieško ne mūsų”. Staiga apsikabinęs mane bučiuoja ir tyliai sako į ausį: “Jeigu mus sustabdys – aš traukiu iš kišenės granatą. Nepasiduosiu jiems... Galime žūti abu”.

Niekada jaunoji ryšininkė nebuvo taip arti pajutusi mirties alsavimo. Nuo tokio pabučiavimo merginai širdis apmirė, liko vienintelė aiški mintis ir viltis: “Dievas mus apsaugos”.

(B.d.)

LGGRT centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistentų vardui gauti sąrašą

Tęsinys

Vladislava Aliulienė-Dumbliauskaitė (po mirties), rėmėja, Alytaus apskr. ir valsč. 1945-1947 m.

Teodoras Bartoševyčė (po mirties), partizanas, Kauno apskr. Vilkijos valsč. 1945-1951 m.

Algirdas Berkevičius, pogr. organ. narys, Kauno apskr. Garliavos valsč. LLA narys 1947-1949 m.

Pranciška Bieliauskaitė, pogr. spaudos platintoja, Kupiškio apskr. ir valsč. 1947-1988 m.

Augenija Bieliauskienė-Tarvydaitė, ryšininkė, Kretingos apskr. Skuodo valsč. Žemaičių apyg. Kardo rinkt. Lenkimų būrys 1945-1951 m.

Malvina Bikelienė-Vilūnaitė, ryšininkė, Utenos apskr. Kuktiškių valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. Šerno būrys 1948-1951 m.

Vytautas Dagys, partizanas, Utenos apskr. Debeikių valsč. Vytauto apyg. Tauro būrys 1944-1945 m.

Jonas Debesys (po mirties), partizanas, Trakų apskr. Žaslių valsč. Dobilo būrys 1944-1945 m.

Julijonas Dobrickas, karys, Ukmergė, Vietinė rinktinė 1 kuopa 1944 02 16 – 1944 05 15

Mikalojus Garmus, sukilimo dalyvis, Kaunas, 1941 06 22-28

Jonas Gudzinskas (po mirties), ryšininkas, Kėdainių apskr. Surviliškio valsč. 1945 06-1945 11

Petras Gužauskas, ryšininkas, Tauragės apskr. Žygaičių valsč. 1948-1950 m.

Vincas Gužauskas, rėmėjas, Tauragės apskr. Žygaičių valsč. 1947-1950 m.

Danutė Jakštienė-Talmonaitė, ryšininkė, Plungės apskr. ir valsč. Alkos rinkt. 1946-1948 m.

Ona Laimutė Jakubauskienė-Dirsytė, rėmėja, Kėdainių apskr. Šėtos valsč. Klevo būrys 1950-1956 m.

Gabrielius Kasiulevičius (po mirties), rėmėjas, Panevėžio apskr. Rozalimo valsč. 1944-1945 m.

Jonas Kaulinis (po mirties), partizanas, Utenos apskr. Vyžuonų valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. Miškinio būrys 1944-1945 m.

Vladas Kavaliauskas (po mirties), sukilimo dalyvis, Alytaus apskr. Simno valsč. 1941 06 22-28

Edvardas Kovalskis, pogr. organ. narys, Kaunas 1949-1952 m.

Petras Krikštaponis, karys, Marijampolė, Vietinė rinktinė 1944 02 16 – 1944 05 15

Rapolas Liulevičius, karys, Marijampolė, Vietinė rinktinė 1944 02 16 – 1944 05 15

Antanas Liutikas (po mirties), ryšininkas, Kretingos apskr. ir valsč. 1945-1950 m.

Adomas Lukošius, partizanas, Mažeikių apskr. Sedos valsč. Žemaičių apyg. Vaclovo Vytauto būrys 1946-1952 m.

Mečislovas Malkevičius (po mirties), partizanas, Raseinių apskr. ir valsč.

Petro Bartkaus būrys 1944-1945 m.
Zita Mikalauskaitė, pogr. spaudos platintoja, Mažeikių apskr. Sedos valsč. 1978-1982 m.

Vytautas Miliuskas (po mirties), partizanas, Telšių apskr. ir valsč. 1946-1949 m.

Leonas Matkevičius (po mirties), ryšininkas, Kauno apskr. Lekėčių valsč. 1948-1949 m.

Anelė Maziliauskienė-Rėzaitė, rėmėja, Utenos apskr. ir valsč. 1944-1945 m.

Anelė Mikelionytė, ryšininkė, Lazdijų apskr. ir valsč. 1945-1950 m.

Juozapas Padleckas (po mirties), ryšininkas, Panevėžio apskr. Subačiaus valsč. 1944-1945 m.

Kazimieras Paulauskas (po mirties), sukilimo dalyvis, Kretingos apskr. Skuodo valsč. 1941 06 22-28

Antonina Paulauskienė-Pigagaitė, ryšininkė, Alytaus apskr. Daugų valsč. Žaibo būrys 1946-1952 m.

Alfonsas Petrauskas (po mirties), sukilimo dalyvis, Utenos apskr. Alantos valsč. 1941 06 22-28

Leonas Radžiūnas (po mirties), šaulys, Ukmergės apskr. Širvintų valsč. Neginkluotojo pasipriešinimo dalyvis 1940-1941 m.

Eugenija Ramonienė-Zagorskienė-Jakučionytė, rėmėja, Kauno apskr. Garliavos valsč. 1944-1953 m.

Algis Satkūnas, ryšininkas, Utenos apskr. Alantos valsč. 1950-1965 m.

Jonas Stažys (po mirties), rėmėjas, Utenos apskr. Molėtų valsč. 1948-1965 m.

Vytautas Subačius (po mirties), partizanas, Alytaus apskr. Butrimonių valsč. Dainavos apyg. Dzūkų rinkt. Margio tėvonija 1945-1947 m.

Stefanija Bernotienė-Gužauskaitė, ryšininkė, Tauragės apskr. Žygaičių valsč. Žalgirio būrys 1947-1952 m.

Bronislava Šilenskienė-Laurinavičiūtė, rėmėja, Kelmės apskr. ir valsč. V.Motvydo būrys 1944-1953 m.

Brigita Tereikienė-Gužauskytė, rėmėja, Tauragės apskr. Žygaičių valsč. 1947-1948 m.

Stasė Urbutienė-Pečkauskaitė, partizanė, Raseinių apskr. Kražių valsč. Margio būrys 1944-1946 m.

Jadvyga Valentienė-Ličmonaitė, ryšininkė, Marijampolės apskr. Igliskėlių valsč. 1945-1951 m.

Janė Veikutienė-Sprindytė, ryšininkė, Utenos apskr. ir valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. Aro būrys 1949-1950 m.

Valentina Vidžiūnienė-Sprindytė, ryšininkė, Utenos apskr. ir valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. Aro būrys 1949-1951 m.

(B. d.)

Atsiliepimus apie šiuos kandidatus siųskite adresu: *LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. 31 41 57.*

Emilija Vaitkutė-STONIENĖ (1919-2002)

Emilija Vaitkutė-Stonienė gimė 1919 m. gegužės 19 d. Telšių apskr., Stirbiškės kaime, pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Šeimoje augo ketvertas vaikų. Tik gimusi neteko tėvo. Vaikams teko dirbti visus ūkio darbus, padėti motinai ūkininkauti.

1944 m. prasidėjus partizaniniam judėjimui, Emilija ir Kazimieras neliko pasyvūs stebėtojai.

Susikūrus būriams Emilija tapo Dariaus rinktinės Pušies būrio ryšininke slapyvardžiu Ramunė. Ji teikė informaciją Žemaičių apygardai. Būrys veikė Rietavo, Kvėdarnos, Laukuvos apy-

linkėse.

Po antrojo arešto, nors vėliau ir buvo paleista, Emilija į namus nebegrižo. Ji suprato, kad apie jos veiklą daug žino KGB, o tariamas paleidimas - tik dingstis sekėti. Partizanai nusprendė, kad Ramunė liks būryje. Priėmusi partizanės priesaiką ji gavo ginklą. Šilo miške, Vasario būrio slėptuvėje, laikėsi dešimt partizanų. Slėptuvę sribai apsupo 1952 m. vasario 18 d. Kautynių metu šeši partizanai žuvo, Emilija buvo sužeista. 1953 m. liepos mėn. KGB agentų išduota, ji buvo suimta ir nuteista 25 metams, penkeriems - be

Pro memoria

teisių. Bausmę atliko Džezkazgane, Kengyro lageryje. Į Lietuvą grįžo 1955 metais.

Palaidota Laukuvos kapinėse.

Užjaučiame velionės vyrą, gimines ir bendražygius.
LPKTS Klaipėdos sk.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Justinas Ambrasas 1923-2002

Gimė Šakių apskr., Jankų valsč., Tolėnų k., ūkininko šeimoje.

19450615 areštuotas, nes buvo įsitraukęs į Laisvės kovos sąjūdį. Nuteistas 10 m. ir 3 m. be teisės grįžti į Lietuvą. 1956 m. išleistas iš Vorkutos lagerio. Dirbo anglių kasykloje. Į Lietuvą grįžo 1970 m. Apsigyveno Jūrės k., Kazlų Rūdos sen., vėliau persikėlė į Kazlų Rūdą. LPKTS narys nuo 1990 m.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir artimuosius.
LPKTS Kazlų Rūdos skyrius

Pranas Čekanauskas 1932-2002

Gimė Šiaulių apskr., Bazilionų valsč., Deivių k. 19410614 su motina, 3 broliais ir seserimi ištremtas į Altajaus kr., Ongudajaus raj., Tengą. 1996 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Kaune.

Palaidotas Rumsiškių kapinėse.

Kazimieras Daknys 1938-2002

Gimė Šiaulių raj., Gaudučių k. Baigė Politechnikos institutą. 1948 m. ištremtas Buriatmongoliją, Zairajevsko raj. 1957 m. grįžo į Lietuvą.

LPKTS Kauno skyrius

Vincas Jasiukevičius 1931-2002

Gimė Marijampolės apskr., Netičkampio k. Buvo ištremtas.

Išaugino 3 dukras ir sūnų, sulaukė 10 vaikaičių. Dalyvavo LPKTS Marijampolės sk. veikloje, buvo tarybos nariu.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Marijampolės sk. taryba

Elena Jasutyte-Jonaitienė 1909-2002

Gimė Papilyje, Akmenės apskr. Mokytojų Kėdainių, Raseinių apskr. mokyklose. 19410614 su vyru ir 4 mažamečiais vaikais ištremta į Sysolsko raj., Komiją. Vyras paimtas į 16-ąją diviziją, 1943 m. žuvo. 1955 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Šiauliuose, dirbo "Elnio" kombinate. Anksti iš gyvenimo išėjo 3 jos sūnūs. Užaugino 6 vaikaičius, sulaukė 12 provaikaičių. Nuo 1979 m. gyveno pas dukrą Klaipėdoje.

Palaidota Lėbartų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukrą ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Jonas Sendzikas 1915-2002

Gimė Darsūniškėse. Ūkininkavo Padrečių k., Veiverių valsč. 1944 m. įstojo į partizanų gretas. 1949 m. gruodžio mėn. suimtas. 25 m. kalėjo Karagandos, Kengyro, Džezkazgano ir kt. lageriuose. 1964 m. grįžusiam neleido gyventi Lietuvoje. Ištremtas į Kaliningrado sritį iki 1974 m. Buvo LPKTS Prienų skyriaus, Šaulių sąjungos, LLKS narys. Apdovanotas LPKTS žymeniu "Už nuopelnus Lietuvai", Vyčio kryžiaus ordino kavaliere.

LPKTS Prienų skyrius

Balandžio 21 d. 14 val. Šiaulių kultūros centre vyks LPKTS Šiaulių sk. visuotinis metinis susirinkimas. Dalyvaus garbingi svečiai. Apžvelgsime 2001 m. skyriaus veiklą, aptarsime esamas problemas, numatysime tolimesnės 2002 m. veiklos gaires. Koncertuos "Tremtinių" choras, kapela "Tremties aidas". Pabendrausime prie vaišių stalo.

Kviečiame visus Sąjungos narius, ypač - gimusius tremtyje.

LPKTS Šiaulių sk. taryba

Būkime verti laisvės

Kovo 14 d. Šiaulių katedroje pašventinta Lietuvos Vietinės rinktinės karių sąjungos Šiaulių skyriaus vėliava. Dalyvavo Sąjungos tarybos sekretorius Stasys Gvildys ir tarybos narys Kazys Giedraitis. Šv. Mišias Katedroje aukojo ir vėliavą šventino Vietinės rinktinės karių sąjungos kapelionas, buvęs "plechavičiukas", dabar Raseinių kunigas V. Griganavičius.

Po iškilnių Katedroje renginys tęsėsi prie šventinių stalų. Renginio svečiai S. Gvildys, K. Giedraitis ir LPKTS Šiaulių sk. tarybos pirm. Č. Dirke pasidžiaugė neseniai susikūrusio LVRKS Šiaulių skyriaus veikla. Dar ilgai skambėjo "plechavičiukų" senosios dainos: "Trečia kuopa kai išeina", "Ant kalno mūrai", "Pajūriais pamariais" ir kt. Jos persipynė su mūsų poetų patriotiniais posmais.

Baltagalviai 1944 metų kariai savanoriai nerimsta ir

dabar, piktinasi, kad minint šių metų Kovo 11-ąją Seimo pirmininkas Artūras Paulauskas visą lietuvių tautą pavadino kolaborantais. Ar ne absurdas?! A. Paulauskas sulygino laisvės kovotoją - partizaną, atidavusį savo gyvybę už Lietuvą, ir sribą, žudžiusį ir trėmusį mūsų tautos geriausius sūnus ir dukteris į Sibirą. Ponui

A. Paulauskui derėtų atsiprašyti Lietuvos žmonių. Atėjus į valdžią socialdemokratams ir buvusiems komunistams, vykdoma plataus masto sovietmečio laikų budelių rehabilitacija. Tad artėjant prezidento rinkimams, lietuviai, būkime budrūs! Neapsirikime dar kartą!..

LVRKS Šiaulių sk.

tarybos pirm.

Jonas VAIŠNORAS

Nuotr. *Vėliavos šventinimo akimirkos*

Užjaučiame

Mirus šauliui, Lietuvos partizanui, politiniam kaliniui
Jonui Sendzikui
nuoširdžiai užjaučiame žmoną Elenutę ir visus artimuosius.
LPKTS Prienų skyrius

Dėmesio!

Balandžio 13 d. 10 val. Pasvalio kultūros namų didžiojoje salėje vyks LPKTS Pasvalio skyriaus ataskaitinė-rinkiminė konferencija.

LPKTS Pasvalio sk. taryba

Balandžio 13 d. 10 val. Kėdainių Laisvalaikio centre (J. Basanavičiaus g. 24) vyks LPKTS Kėdainių skyriaus ataskaitinis rinkiminis susirinkimas.

Registracija nuo 9 val., turėti nario pažymėjimą. Prašome skyriaus narius aktyviai dalyvauti.

LPKTS Kėdainių sk. taryba

Balandžio 10 d. 17 val. Vilniuje, Rotušėje, bus pristatoma neseniai išleista knyga "Antikomunistinis kongresas ir tarptautinio Vilniaus visuomeninio tribunolo procesas. Komunizmo nusikaltimų įvertinimas". Kaune ši knyga bus pristatoma balandžio 17 d. 15 val. LPKTS salėje, Laisvės al. 39.

Balandžio 6 d. 12 val. LPKTS salėje vyks Kau-

no sk. konferencija.
LPKTS Kauno sk. taryba